TV 42.598

Posamezna številka Din 1·—. Poštnina plačana v gotovini.

ŠTEV. 1. V LJUBLJANI, v sredo, 28. januarja 1925. LETO II.

Drž. licejska knjižnica v Ljubljani

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13. TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Vloga na policijo mesto uvodnika.

Policijskemu ravnateljstvu
v Ljubljani.

Ker še do danes nisem prejel obvestila, da je policijsko ravnateljstvo vzelo prijavo izhajanja »Narodnega Dnevnika« na znanje, dasi določa zakon, da je treba vse tiskovne zadeve reševati nujno, si dovoljujem svojo že enkrat izpolnjeno prijavo vnovič izpolniti in to za slučaj, da bi policijsko ravnateljstvo — utemeljeno ali ne, o tem se nočem izjavljati — smatralo, da so že podani podatki o »Narodnem Dnevniku« nezadostni. Po mnenju pravnikov in časnikarjev bi moglo policijsko ravnateljstvo zahtevati dopolnilne podatke samo glede programa »Narodnega Dnevnika« in zato si dovoljujem v sledečem podati

načela in program »Narodnega Dnevnika«.

1. »Narodni Dnevnik« stoji vseskozi na stališču **državnega edinstva**. To edinstvo pa smatra za idealno le tedaj, kadar so dolžnosti in pravice **vseh državljanov po vsej državi** absolutno enake. Proti vsakomur, ki bi se v tem oziru pregrešil, bo nastopil »Narodni Dnevnik« z vso odločnostjo, pa naj bi bil to tudi predsednik vlade. Samoposebi umljivo je, da bo »Narodni Dnevnik« enako odločno nastopil proti onim, ki bi s hujskanjem ali drugače škodovali ideji državnega edinstva.

2. »Narodni Dnevnik« je odločno **za narodno edinstvo, ki ga smatra** važnim zaenkrat le v **političnem oziru**. Slovenci, Hrvati in Srbi smo napram tujini en narod in nastopamo kot ena nedeljiva celota. Kako pa si uredimo svoje odnošaje med seboj, to je stvar našega sporazuma, ki je veljaven in obvezen za vse, kakor hitro ga sklene večina Slovencev, Hrvatov in Srbov. Vsaka **majorizacija enega plemena je napačna in pravilen je le bratski sporazum vseh treh plemen.**

3. »**Narodni Dnevnik**« je neizprosno na stališču **zakonitosti**. Brez ozira na levo in desno se imajo zakoni izvajati in vsako protizakonitost je treba najstrožje kaznovati. In če se je pregrešil proti določbam zakona uradnik, potem ga je treba kaznovati tudi v tem primeru, če mu je bila kršitev zakona od njegovega predpostavljenca ukazana. V stvareh zakona ni nobenega kompromisa in zakon sme spremeniti samo skupščina, njegovo razlago pa določajo sodišča.

4. **Strogo povdarjanje potrebe** zakonitosti določa tudi stališče »Narodnega Dnevnika« **do ustave**. Ustava je pravilno in s potrebno večino sprejeta in je torej naš osnovni in za vse obvezen zakon. Če ustava ne bi več odgovarjala potrebam časa, potem je njena revizija v narodnem interesu, toda izvršiti se ima tako, kakor to določa ustava.

5. Po ustavi je Jugoslavija kraljevina in že to določa stališče »**Narodnega Dnevnika« do monarhije**. Pa tudi iz drugih vzrokov smatram za potrebno, da je »Narodni Dnevnik« za monarhijo in za dinastijo Karadjordjevićev. Naglasim pa, da je »Narodni Dnevnik« samo za monarhijo, **v kateri so pravice naroda in njegova suvereniteta popolnoma varovane.**

6. »**Narodni Dnevnik**« **je absolutno za demokracijo**, ker samo potom nje se morejo razviti vse sile naroda. Zato odklanja »Narodni Dnevnik« vsak terorizem, vsako nasilje in vsako zlorabljanje demokratičnih načel in zato je proti reakcionarjem in ekstremistom z desne in leve.

7. »**Narodni Dnevnik**« je **svobodomiselni** list, ker je svoboda najvišja dobrina, ki si jo je priboril človek. Zato ni **svobode nikdar preveč**, pa čeprav je velik del našega naroda zanjo trenutno še nedorasel. Toda besede našega velikega kralja Petra I., da je mogoče vzgojiti narod k svobodi le v svobodi, drže še vedno in zato bo »Narodni Dnevnik« ponosen na to, da se bo za svobodo tako odločno boril, ko naš veliki kralj Osvoboditelj.

8. »**Narodni Dnevnik**« **je dalje napreden list**. Naprednosti pa ne razume v zmislu malenkostnega, čisto lokalnega prepira iz časov preteklega stoletja, ko je bilo vse politično delo obseženo v boju med »liberalci« in »klerikalci«, temveč v **zmislu resnične naprednosti**, ki se danes ravno tako odločno bori za socialno zaščito najbednejših, kakor se je včasih boril liberalizem za državljanske svoboščine in za svobodo tiska in govora.

9. Napredno stališče »Narodnega Dnevnika« določa tudi njegovo stališče do cerkve in vere. »Narodni Dnevnik« je za **popolno ločitev cerkve od države** in je mnenja, da je za ljudstvo najbolje tedaj, kadar je v svobodni državi cerkev svobodna. Smo za versko strpnost in v tem oziru usvajamo vse določbe ustave. Kulturni boj smatra »Narodni Dnevnik« zaenkrat za neaktualen. Če pa razmere nanesejo, da postane kulturen boj potreben, potem se mu »Narodni Dnevnik« ne bo izognil.

10. »Narodni Dnevnik« smatra **vero za kulturen faktor**, ki je za dvig ljudske morale neprecenljive važnosti. Nobena vera pa ne sme ovirati ljudskega napredka in kar ni v skladu z znanostjo, tudi ni v intencijah »Narodnega Dnevnika«.

11. »Narodni Dnevnik« **je za socialno pravičnost**. Gospodarsko slabejšega je dolžna država ščititi proti gospodarsko močnejšemu. Osemurnik bodi načelo socialne zakonodaje. Ne sme pa se pri tem škodovati obrtu in poljedelstvu, kakor se je to svoječasno delalo. Socialno zavarovanje je uvesti za vse stanove, stanovanjsko bedo je odpraviti z zidanjem hiš s strani države in samoupravnih teles, skratka, storiti je vse, da bo vsakemu državljanu dano, da more s poštenim delom pošteno preživljati sebe in svojo družino in da ne bodo zanj kulturne pridobitve nedosegljiv luksus in samo privilegij nekaternikov. Skratka: »Narodni Dnevnik« je socialističen list v zmislu idej, ki jih je propagirala znanstvena revija »Dokumente des Fortschritts«.

12. »Narodni Dnevnik« je **absolutno za svobodo tiska** in o tiskovnih prestopkih ima soditi edinole sodišče. »Narodni Dnevnik« je vsled tega proti cenzuri, ker ne rabi svoboden državljan nobenega varuštva.

13. »Narodni Dnevnik« je **za svobodo znanosti**. Vseučilišča imajo biti absolutno avtonomna.

14. Kot zastopnik ljudske suverenitete je »Narodni Dnevnik« za **čim širšo samoupravo ljudstva**. Od ljudstva izvoljenih zastopnikov nima nihče pravice odstavljati, razven če bi bili obsojeni od rednih sodišč.

15. Predpogoj zakonitosti je popolna neodvisnost sodišč. Zato mora biti sodnik, kot tudi uradnik tako plačan, da je tudi materielno popolnoma neodvisen.

16. Da bo »Narodni Dnevnik« tudi kar najodločneje proti vsaki korupciji, vsaki nepoštenosti in nasilnosti, je le samoposebi umljivo.

17. »Narodni Dnevnik« smatra, da je v interesu naroda, če uživa vlada čim večji ugled med narodom. To pa je dosegljivo samo tedaj, kadar je vlada na višku svojih dolžnosti. Ni krivda »Narodnega Dnevnika«, če se ne more ogreti za sedanjo vlado, temveč če nasprotno smatra za svojo dolžnost, da je v danih razmerah opozicionalen list.

To je okvirni program »Narodnega Dnevnika« in upam, da je sedaj policijsko ravnateljstvo glede programa »Narodnega Dnevnika« zadovoljivo informirano.

Urejevan pa bo »Narodni Dnevnik« slično, kakor je bil urejevan prejšnji »Narodni Dnevnik«.

V prepričanju, da je s tem dopolnilom zadoščeno zakonu naravnost v popolni meri, prosim, da vzame policijsko ravnateljstvo tudi to naknadno prijavo na znanje.

Ljubljana, dne 26. jan. 1925.

Dr. Josip Hacin.

Po napadu na posl. Krafta.

NASTOP NEMŠKEGA POSLANIKA. — OGORČENJE TUJIH DIPLOMATOV. — POKAZEN VTIS NA JAVNOST. — ATENTAT JE BIL ORGANIZIRAN. — KRIVDA VLADE.

Beograd, 27. januarja. Vedno bolj postaja jasno, da je bil zločinski napad na posl. Krafta skrbno pripravljen. V atentat so bili vpleteni tudi uradniki in opozicija ter ž njo vsa poštena javnost, zahteva, da se odkrijejo moralni krivci atentata in postavijo pred sodišče. Kakor proti morilcem Matteottija, tako je treba postopati proti napadalcem na posl. Krafta. Vlada je vsled napada na posl. Krafta v sitni zadregi ter skuša napad opravičiti z ogorčenjem naroda. To opravičilo pa ne bo držalo, ker se za okoliščine napada zelo zanimajo tuji diplomati, ki so o stvari dobro poučeni.

Beograd, 27. januarja. Nemški poslanik dr. Allhausen je protestiral pri zunanjem ministru zaradi napada na posl. Krafta. Današnje svetosavske slavnosti se nemški poslanik **ni demonstrativno udeležil**. Poslal je k rektorju odpravnika poslov dr. Eisenlohe, ki je izročil rektorju sledeče pismo:

»Nemška vlada se udeležuje vseh znanstveih manifestacij v jugoslovanski državi in bi se s posebnim veseljem udeležila današnje svečanosti na prijateljskem vseučilišču, vsled sramotnega zločina nad posl. Kraftom pa nemški poslanik današnji slavnosti ne more prisostvovati.«

Beograd, 27. januarja. V Vojvodini vlada naravno največje ogorčenje vsled zločinskega napada Srnaovcev in njihovih protektorjev. Poudariti je treba, da obsoja vsa poštena javnost režim, pod katerim so mogoča taka nasilja.

NINČIĆ POROČA KRALJU.

Beograd, 28. januarja. Včeraj popoldne je bil pri kralju v avdijenci zunanji minister dr. Ninčić, ki je poročal kralju o raznih tekočih vprašanjih. Med drugim je Ninčić poročal tudi o posetu nemškega poslanika, ki je v zvezi z napadom na dr. Krafta.

Pribičević izzvižgan vpričo kralja.

Beograd, 28. januarja. Včeraj dopoldne se je vršila na beograjskem vseučilišču Svetosavska proslava, katere so se udeležili skoro vsi člani vlade in ves diplomatski zbor. Po prihodu kraljevske dvojice, ki je bila pozdravljena z burnimi Živio-klici, so pričeli s sečenjem kolača. Ko pa so že odpeli narodne himne in svetosavsko himno, se je naenkrat pojavil na vratih Pribičević. Prenehalo je petje in vsa dvorana je donela raznih vzklikov: »To je Pribičević! To je krvnik omladine! U-a, u-a!« Kralj se je dvignil s sedeža in se obrnil napram akademikom. Studenti so takoj začeli vzklikati: »Živijo kralj!« Pribičević je kar obstal na mestu. Ko je bilo končano sečenje kolača, je kralj ponudil Pribičeviću, naj se vsede na njegovo levico, ker mu ta čast pristoja kot prosvetnemu ministru. Sedaj pa je nastalo ponovno vpitje, češ, da Pribičević ni vreden, da bi sedel poleg kralja. Trikrat je Pribičević poskušal ustati, pa so ga zmerom pozdravili z istim vzkliki. Šele po dolgem obotavljanju se je končno vendarle vsedel poleg kralja. Po končani proslavi so akademiki napravili kralju špalir in ga spremljali z burnimi Živio-klici. Ko pa je prišel mimo Pribičević, so mu priredili demonstracije. Pribičević se je nato vsedel v avtomobil in se je odpeljal v prosvetno ministrstvo, da se maščuje nad akademsko mladino.

Ko je beograjska javnost doznala za demonstracije akademikov proti Pribičeviću, jih je splošno odobravala. Zlasti je učinkovalo dejstvo, da so demonstrirali proti Pribičeviću akademiki vseh strank, tudi radikali. Takoj po izbruhu demonstracij je bila vseučiliška dvorana obkoljena od orožnikov, ki pa na **višje** povelje niso smeli aretirati dijakov.

Beograd, 28. januarja. Opozicijonalni krogi se mnogo bavijo z včerajšnjimi dogodki na univerzi, kjer so bile Pribičeviću prirejene burne demonstracije. Akademiki so kralju pri odhodu vzklikali: »Ne bojte se Veličanstvo, mi smo Vam udani! Mi smo borci kakor tudi Vi. Proti Vam nimamo ničesar, nego samo proti Pribičeviću, ki gazi avtonomijo univerze in ki je prelil kri studentov na univerzi.«

PRBIČEVIĆ BI SE HOTEL MAŠČEVATI.

Opozicijonalni krogi so prišli do zaključka, da bi bilo logično, da Pribičević poda ostavko. Prosvetnemu ministru blizostoječi krogi pa izjavljajo, da Pribičević ne bo podal ostavke, ker bi se potem vsakega ministra lahko prisililo z demontracijami do tega, da odstopi. Sinoči so se razširile vesti, da bo vlada zahtevala ostavko rektorja beograjske univerze Popovića, češ, da ni energično preprečil včerajšnjih dogodkov. Moramo pa naglasiti, da je rektor Popović splošno priljubljen pri profesorjih in dijaštvu ter da je njegova zasluga, da včerajšne demonstracije niso bile hujše.

DRŽAVNA LICEJSKA KNJIŽNICA V LJUBLJANI

„Slovenskemu Narodu.“

»Slovenski Narod«, ki so me nanj ljudje opozorili, je pod naslovom »nepotrebna in škodljiva kandidatura v Ljubljani« napisal strupen članek, ki spričo virtuoznemu psovanju in še nosti s solistom mu je manjkalo v Adastokrat premletim podlostim ne more zatajiti svojega duševnega očeta. Zananj.

Imá pa nekatere trditve, oziroma navadne laži, ki bi bilo nanje reagirati s tožbo. **Pozivljam zato pamfletista, da članek podpiše, da vem, koga imam prijeti za ušesa.** Ne maram se prekljati z običajnimi zagovorom »odgovornega urednika«, češ da članka ni bil čital. Vem, da dopisnik v svoji sloviti strahopetnosti ne bo sledil mojemu pozivu. Zato le nekaj ugotovitev.

1. Volilni proglas »Narodne zajednice« govori jasno besedo in ne pušča prav nobenega dvoma. Volilni boj v Sloveniji gre proti onim, ki jih smatram za največje škodljivce države in naroda. Oni so uvedli v naše pošteno politično življenje metode, ki se morajo vsakomur zagnusiti: mej temi so korupcija, nasilje in kupovanje duš tram za največje škodljivce države in pujejo ljudstvu pravni čut, zaupanje v državo in ki v njem sistematično ubijajo patriotizem. Oni to delajo nana prvem mestu. Oni so, ki izpodkomenoma in premišljeno, zato da bi se, sicer kot neznaten drobec vsega nanaroda obdržali na oblasti. Kot taki so pod svojo pravo firmo SDS znani in temu primerno tudi osovraženi v narodu. Zategadelj so svojo zloglasno tvrdko prepleskali z napisom »nacijonalni blok«. Čemu se skrivate za to krinko? In povejte mi, zakaj noče iti z vami v zvezo — razen nekaj uskokov in plačancev — prav nobena druga napredna politična stranka? Sem li morda temu tudi jaz kriv?!

2. Zategadelj sem na shodu v Šiški, kjer so bili navzoči pristaši vseh strank, le tem rekel, da, če vržejo kroglico v katerokoli škrinjico, bolje store, nego če jo vržejo v prvo, ki ima sicer za nosilca liste vsega spoštovanja vrednega g. Mohoriča, čegar škrinjica po se nam prikazuje v lažnjivi obliki nekega »nacijonalnega bloka« in je v resnici skrinjica anacijonalne mladinske klike. Ni torej resnica, da bi bil v svoji nesebičnosti pozval navzoče, naj vržejo svojo kroglico v klerikalno skrinjico.

3. Nisem šel nikdar na kako sejo v »škofovo tiskarno«. Prav nič se pa ne ženiram priznati, da bi bil šel, ako bi bil vabljen in ako bi me v to pooblastilo načelstvo naše stranke. Med pošteno družbo, pa naj pripada tej ali oni stranki, vedno rad sedem. Moja taktika napram SLS je znana in je nisem nikdar prikrival. Odkrito sem zanjo nastopil na seji glavnega odbora NRS v Beogradu. Pritrjevali so mi najodličnejši srbski politiki. Ta od pravega patriotizma narekovana taktika se mi vidi edino pravilna. To bo potrdila tudi bližnja bodočnost. Devetdeset odstotkov slovenskega in devetdeset odstotkov hrvatskega ljudstva boste morali pognati v klavnico, ako hočete uspeti s svojo bratomorno politiko in s svojimi metodami. Ni ga v zgodovini primera, ki bi vam dal prav.

4. Kakor vsi drugi, je lažnjiv tudi meni na jezik položeni citat: »Naprednost spada med staro šaro.« Citiral sem le znani izrek nekdaj Žerjavovega prijatelja g. dr. Kukovca, ki je v nekem svetlem momentu dejal, da spada naš boj med »liberalizmom« in »klerikalizmom« v ropotarnico. Izvajal sem, da je predvojno, od ranjke Avstrije nabrušeno orožje, ki smo se ž njim bili pobijali na veliko radost naših narodnih nasprotnikov, obrabljeno in za ta trenutek neaktualno. Danes gre za **državne probleme**, ne pa za kaka provincijalna politična vprašanja.

5. Svojega političnega prepričanja nikdar nisem zatajil ali izpreminjal. Zakaj pa sem **moral** izstopiti iz od mladinske klike vodene JDS in z menoj tisoči,je dovoljno znano. Morali smo storiti ta korak, ako smo hoteli ostati zvesti svojemu poštenju in hoteli ostati značajni možje. Kako prav smo storili, so pokazali vsi poznejši dogodki. Ni je danes v Sloveniji bolj **reakcionarne in nazadnjaške stranke**, nego je SDS. Pa si še domišlja, da je »narodna« in da je »napredna«.

6. Kot poverjenik za pravosodje nisem izvrševal svojega odvetniškega poklica. Za mojo odvetniško pisarno je bil od odvetniške zbornice imenovan namestnik. Ako je iz te pisarne šla kaka prošnja za pomilostitev na ministrstvo pravde preko poverjeništva za pravosodje, take prošnje s svojo vednostjo načeloma nise mosebno reševal. Je vse zaman, ne morete mi blizu, gospoda moja. Greh, ki bi mi ga kot poverjeniku za pravosodje mogel kdo očitati, bi bil morda edino ta, da sem bil v pomilostitev predlagal — g. dr. Gregorja Žerjava.

Dr. Ravnihar.

Kdo prevzame odgovornost.

Na svojem agitacijskem potovanju po Vojvodini, kjer prebivajo Nemci kompaktno, je bil poslanec dr. Kreft od oborožene tolpe smrkovcev napaden ter tako nečloveško pretepen, da je obležal nezavesten v krvi sredi ceste. Njegovo življenje še danes ni izven nevarnosti.

Ni to prvo nasilje, ki se je dogodilo nad vojvodinskimi Nemci in par dni prej je je poslanec Kraft osebno interveniral pri notranjem ministrstvu proti temi nasilji. Uspeh njegove intervencije je bil ta, da je postal poslanec Kraft sam žrtev nasilja.

Vsak uvideven človek si more takoj izračunati posledice tega zločinskega napada. Verski nemški tisk bo zopet enkrat pognal krik o jugoslovenskem barbarizmu in naša sramota bo, da bomo mogli z dejstvi nastopiti proti sramotenju jugoslovenskega imena.

Že itak nismo na dobrem glasu in če je le mogoče, se najde vedno kak naš narobe politik, ki poskrbi, da se o nas slabo govori. Kakšno sramoto nam je prizadejal poslanik Spalajković, ko je dejal, da ne da Jugoslavija boljševiški Rusiji niti vagona moke, pa če pogine 10 milijonov Rusov! Koliko sramote smo doživeli že vsled Albanije in naše uprave! Sedaj so zločinski partizani nakopali Jugoslaviji novo sramoto in pobili na tla poslanca, ki je bil vedno lojalen jugoslovenski državljan, pa čeprav je bil nemški poslanec.

Poleg sovražne italijanske, madžarske, bolgarske in rumunske propagande bomo morali sedaj prenašati še udarce sijajno organizirane nemške propagande. In to včasu, ko prihajajo na dnevni red medzavezniški dolgovi, ko se pričenja izvajati Dawewi načrt. Življenjske važnosti so na ta vprašanja za našo državo, ker je od njihove rešitve v veliki meri odvisen napredek našega gospodarskega stanja, kar je predpogoj konsolidacije. Kako naj bodo ti vprašanja za nas ugodno rešena, če pa zgubljamo dnevno prijatelje in če nam bo vzela mogočna tuja propaganda zadnje simpatije, ki jih še uživamo.

Nobenega dvoma ni, kdo je pravi krivec krvavih dogodkov v Novem Siocu. Na podivjani Sinaovci, na one zločinske tolpe, ki je pobila narodnega poslanca! **Pravikrivci so tisti, ki so dali Srnaovcem orožje, ki niso razpustili te družbe niti tedaj, ko je ubijala Orjunaše!** Tisti, ki je trpel enasilja Srnaovcev,tisti, ki je to bando fivoriziral, tisti je tudi kriv krvave vojvodinske udelje in vseh njenih posledic. Nanj pa mora tudi pasti odgovornost za te dogodke in če je pravica na svetu, bo tudi padla.

Odgovorni pa so tudi vsi tisti, ki podpirajo te pokrovitelje pretepačev. Vsi oni, ki delajo tlako za sedanje mogotce, so sokrivi na krvavih dogodkih v Novem Sivcu in so sokrivi na sramoti, ki nas bo zaradi teh dogodkov zadela.

In zato vprašamo vse, ki agitirajo za lažnjivi »Nacionalni blok« in ki pomagajo slepariti z nacionalnimi gesli:

Ali imate pogum, da prevzamete odgovornost za poboj poslanca? Ali prevzamete odgovornost za posledice poboja? Ali ste eno z nasilnimi ali ne? — Govorite, Vaša je beseda!

Naš roman.

V kratkem prične izhajati v našem listu roman

»BURNI DOŽIVLJAJI«,

ki ga je napisal sloviti amerikanski pisatelj **Jack London.** Kdor pozna neodoljivo privlačnost tega velikega umetnika in sugestivno silo, s katero pripoveduje o veselju in trpljenju zlatokopov na Alaski ali pa slika prečudežnih dogodivščin polno življeje kolonistov na otokih južnega morja, temu ni treba našega romana še posebej priporočati.

Jack London, ki ga Amerikanci s ponosom imenujejo za svojega Kiplinga, je v svojih mladih letih peš prepotoval Kanado in Združene države, nato pa kot mornar več let križaril med Sandwich-kimi, Salomonskimi, Markiškimi otoki ter obiskal tudi Tahiti in Avstralijo. — Njegovi romani so nastali iz neposrednega opazovanja, zato so polni življenja in verne slike razmer in običajev v krajih, o katerih pripoveduje.

Osebe, ki nastopajo v njegovih povestih so pijonirji civilizacije v teh oddaljenih krajih, ljudje ogromne energije. Neverjetna sila duha in volje ter nadpovprečna fizična moč in vztrajnost diči te čiste in krepke osebnosti; njihovo burno življenje poteka v večnem boju z nevarnostjo, ki kreše in jekleni njihove značaje.

Naš roman »Burni doživljaji« se odigrava na Salomonskih otokih. Pisatelj nam slika življenje belega kolonista, ki s silo svoje volje in »plamenom gospodstva« kroti nad 200 upornih črncev. — Poleg njega nastopa v romanu žena, ki mu je vredna tovarišica v neštetih nevarnostih, ki ju obdajajo. Nasprotja med tema dvema, enako krepkima svobodoljubnima in neodvisnima značajema na eni strani in njiju složni boj proti skupnim nasprotnikom tvorijo vsebino dejanja v tej povesti, ki spada vsled mojsterskega slikanja miljeja in napetosti dejanja med najboljša dela Jack Londona.

Odlikovanja.

V zadnjem času se je vsul na presrečno Slovenijo kar cel dež. odlikovanj. Učitelji in župani, gasilci in kulturni delavci, trgovci in industrialci so deležni tega dežja in skoraj ne bo v Sloveniji moža, ki ne bi nosil na svojih prsih kako odlikovanje.

Prav in lepo je, da se zaslužni možje naigradijo in radi priznamo, da je med odlikovanci vse polno mož, ki so svoja odlikovanja več ko zaslužili. Toda ena stvar je pri tem, ki daje vsem tem odlikovanjem poseben pomen. Ves ta dež odlikovanj se je vsul namreč ravno v volilni dobi.

In to dejstvo jemlje odlikovanjem vso ceno, to dejstvo mora ogorčiti ne samo odlikovance, ampak tudi vse one državljane, ki ljubijo našega kralja.

Ili imate, gospodje, ki ste predlagali ta odlikovanja, v resnici tako malo malo takta, da ne razumete, da se v volilni dobi ne dela odlikovanja en masse? Ali so mar odlikovanci leta dolgo nesebično delovlai v prid javnosti zato, da prejmejo odlikovanja v volilni dobi, ko izgledajo ta nujno kot volilne nagrade?

Sedanji volilni dež odlikovanj je slaba usluga odlikovancem, slabša pa monarhiji. Ali vi brezvestni politični špekulanti, ki ste ta dež povzročili, res ne čutite, da vlačite kraljevo ime s svojimi volilnimi odlikovanji v nižine dnevne politike? Ali res ni v vas toliko poštenosti, da bi predlagali odlikovanja samo tedaj, kadar je izključen vsak dvom, da je bilo odlikovanje dano tudi iz drugih ozirov ko za dejanske zasluge?

Malenkostna stvar so končno odlikovanja. Toda značilno je, da tudi v tej malenkostni stvari niso mogli zatajiti sedanji mogotci svoje narave in da so tudi v tej stvari dokazali, da so brez takta in samo čisto običajni strankarski špekulanti.

Naročajte ‚Narodni Dnevnik‘.

Pozabljeni jugoslovenski dobrovoljci v Rusiji.

Na naslov zunanjega ministrstva.

Leta 1920. je po katastrofi Kolčakove armade zadela jugoslovenski polk Matije Gubca nesreča, da je bila večina polka od boljševikov ujeta. Ista usoda je doletela par tednov preje jugoslovenski polk Majora Blagotića, ki je veljal kot srbski polk in bil zadnji preostanek odeškega korpusa in bil znan po svojem odločno srbskem in monarhističnem stališču. To omenjamo, da ne bi kdo mislil, da je bil jugoslovenski polk ujet vsled boljševističnega naziranja njegovih članov.

Tekom let se je posrečilo večini vojakov deloma skupno s transporti avstrijskih ujetnikov, deloma kot italijanski državljani in deloma na lastno srečo priti v domovino. Toda vsem ni bila sreča mila in tako se nahajajo še danes v mrzli Sibiriji jugoslovenski dobrovoljci, ki bi nad vse radi prišli v domovino, ki pa kljub vsemu prizadevanju ne morejo stopiti v stik z našim zunanjim ministrstvom.

Te dni smo prejeli po posredovanju prijatelja obupno prošnjo štirih jugoslovenskih dobrovoljcev, ki žive v Nižne-Udinsku v Irkutski guberniji in ki so se brezuspešno obračali na pomoč že na vse strani.

Ti zapuščeni naši bratje so: Miha **Verk** iz Bukovja, občina Sv. Štefan pri Celju, Franjo **Sitar** iz Vidma, okraj Brežice, Ivan **Cizelj** iz Rtič pri Brežicah in Ivan **Benko** z novomeškega okraja. Vsi ti rabijo za povratek jugoslovenski potni list, ker se drugače ne morejo vrniti. Po sedanjih zakonih Rusije velja namreč vsakdo, ki živi v Rusiji za ruskega državljana, dokler ne dokaže nasprotnega. Ti naši ljudje pa so seveda že davno brez dokumentov in domovnice, katere so jim bile poslane z doma, nimajo v Rusiji nobene veljave. Ruskim državljanom pa dajejo sovjetske oblasti potne liste za v tujino le v izrednih slučajih in le komunistom in ni niti misliti, da bi mogli dobiti naši dobrovoljci ruski potni list. Če se hočejo torej ti štirje naši dobrovoljci vrniti v domovino, potem se morejo vrniti edinole z jugoslovenskim potnim listom.

Da bi prejeli jugoslovenski potni list so naprosili ti naši pozabljeni bratje čehoslovaškega predstavitelja v Moskvi. Ta jim je odgovoril, da se najbližje jugoslovensko zastopstvo nahaja v Varšavi. Lansko leto septembra meseca se je nato eden od te zapuščene četvorice obrnil na naše zastopstvo v Varšavi, ki pa seveda ni dalo nobenega odgovora. Nato so se obrnili na italijanskega zastopnika v Moskvi, ki jim je v kratkem odgovoril, da ni v Rusiji nobenega jugoslovenskega zastopnika in da je on naprosil ital. poslanika v Beogradu, da intervenira pri jugoslovenski vladi za nje. Končno so se obrnili naši dobrovoljci še naravnost na jugoslovensko zunanje ministrstvo v Beogradu, pa do danes še niso dobili nobenega odgovora.

Čehoslovaški in italijanski zastopnik sta našim državljanom takoj in točno odgovorila, le od naših zastopstev pričakujejo naši državljani zaman odgovora! Stvar je tako nezaslišana, da se obsoja sama.

Pozivamo zunanje ministrstvo, da stori svojo dolžnost in da se nemudoma zavzame za naše rojake v Rusiji. Ne samo za one štiri brate v Nižne Udinskem, temveč sploh za vse naše rojake, ki že deset let čakajo na srečno uro povratka v domovino in ki so zvesti in dobri sinovi svoje pozabljive domovine.

Upamo, da bo naš apel zadostoval, pa čeprav vemo, da ima sedanja vlada zmisel samo za volitve in čeprav smo v dobi, ko partizanski interesi zatemnjujejo vse drugo delo.

INVALID IN VLADA.

Režimsko časopisje piše dan na dan, kako je vlada za invalide, ker jim bo izplačala 100 milijonov dinarjev. Invalidi pa čakajo dan na dan, kedaj prejmejo prvi dinar. Do danes je bilo še vse pričakovanje zaman. Toda vlada ni pozabila invalidov. Nasprotno! Sredi zime jim je priskrbela priboljšek. Celi vrsti listov je prepovedala kolportažo — in posledica, invalidi kolporterji so brez kruha. Tako sluti vlada za invalide.

Za državljansko svobodo — proti terorju!

Ko je Mussolini pred par leti vzpostavil svojo strahovlado in začel svoje nepokorne sodržavljane pitati z ricinovim oljem, se je zgražal ves kulturni svet, češ, kaj takega v 20. stoletju nikjer drugod v Evropi ni več mogoče.

Toda prišlo je drugače! Naši centralisti in hegemonisti so hoteli čez noč iz treh narodov ali plemen (kakor hočete), ki so sto- in stoletja živela pod čisto različnimi gospodarskimi, političnimi in kulturnimi prilikami, v eno maso z isto mentaliteto, z isto kulturo in z absolutno nadvlado beograjske čaršije nad celo državo. **Kaj so doživeli centralisti? Polom svoje ideje na celi črti! In ker so obupali nad idejno močjo svojih strank, so se zatekli k nasilju! K protizakonitemu nasilju, ki ga obsoja danes ne samo vsak jugoslovanski državljan, ki ima kaj čuta za osebno dostojanstvo in svobodno državljanstvo v okviru zakonov, ampak tudi ves kulturni svet!**

Naša država velja danes v vsem kulturnem inozemstvu kot protip terorističnega Balkana, kot zemlja, kjer človek ni varen svojega življenja, kjer brat bratu tepta njegove najprimitivnejše državljanske pravice! Ali ni to žalostno?

In kdo je zastopnik terorja, ki se je uvedel v Sloveniji? To je ona klika »mladinskih« kolovodij v Ljubljani, ki se je že tako obsovražila med narodom, da je naziv »mladin« danes postal za dostojnega človeka — psovka!

In kaj počenjata terorista Pribičević-Žerjav danes v naši državi?

Ali ni volilni proces (tako ga moramo po pravici imenovati) **proti Radiću in tovarišem — blamaža?!** Vladajoča zaslepljenca ne vidita, da se z nasiljem narod odtujuje državi in da bomo imeli močno državo šele potem, ko bomo dosegli **pošten sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci!**

V Sloveniji smo bili do sedaj kolikor toliko navajeni na red in mir! In kaj se godi danes?

Tiskovna svoboda je ukinjena! Policija in veliki župan dr. Baltič na višje povelje enostavno zabranjujeta izhajati listom, ki kakor n. pr. »Narodni Dnevnik« in »Nova Pravda«, gotovo niso protidržavni! Ali smo še v Evropi? **Ali odgovorni faktorji ne vedo, da jih čaka težka odgovornost za njihovo protizakonito postopanje?!**

Svobodno politično prepričanje je — zabranjeno! Gorje državnemu uradniku, ki ne tuli z volkovi! **Gorje lačnemu javnemu nameščencu, ki pravi, da ni sit! Gorje upokojencu, ki s svojo borno pokojnino, s katero ne more ne živeti ne umreti, ni zadovoljen! Žerjavova metla ga transferira, ga preterira, ga maksimira, ga penzionira!**

Gorje trgovcu, ki se drzne javno pripomniti, da so mladini zakrivili zamenjavo 1 : 4 (pravilno 1 : 5, ker 20% ne bomo nikdar videli!) in ki se upa javno izpovedati svoje politično prepričanje! **Gornje davkoplačevalcu, ki toži nad neprimerno večjimi davki v Sloveniji, kot pa drugod!** Takoj občuti Žerjavovo kopito!

In čim čimbolj se bližajo volitve, tembolj se teror velikega mojstra stopnjuje!

Ali se ni takozvani »Nacionalni blok« v Sloveniji zlimal na nasilni način? Vabilo Žerjava so odklonili po vrsti: radikali, kmetijci, narodni socialci! In kaj se je zgodilo? **Mož je ujel par plačancev iz drugih strank na svoje limanice, proglasil stranke za disidente in uskoke, — disidente in uskoke pa za Radikalno Stranko, Samostojno kmetsko stranko, Murna za republikanca in Koruna za socialdemokrata! Iz par plačancev in iz svoje samostojne demokratske strančice je potem zlimal »Nacionalni blok«, ga prebarval z državnimi barvami — in ga sedaj s cirkuško reklamo predstavlja kot blok državotvornih elementov! Kdo bo nasedel tej mistifikaciji?**

Toda to nasilje, ta teror se **mora** streti! **Ako imajo naši ljudje še kaj spoštovanja do samih sebe, bodo 8. februarja s kroglico v roki pokazali vrata nasilnikom in njihovim plačancem in slugam!** Zupanić, Pivko, Mohorič — ali Vas ni prav nič sram? Ali so Vam profesure, ravnateljska mesta in udobne službe tako zmešale glavo, da hočete deliti žalostno usodo, ki čaka vse, kar se drži Cekina?

Hočemo biti svobodni državljani, hočemo zaščito zakonov, hočemo v njih okviru osebno svobodo, hočemo neodvisnost uradništva! Doli s terorjem, proč z onimi, ki hočejo, da poljubljate roko, ki Vas tepe!

G. MINISTER NA AGITACIJI.

Okrajno glavarstvo v Krškem je razposlalo vsem županom in drugim uglednim osebam sledeče povabilo, ali bolje rečeno poziv:

»V sredo, dne 28. januarja t. l. poseti **službeno** tukajšnji srez minister za šume in rude, g. dr. Žerjav.

Gospod minister se pripelje z avtomobilom iz Ljubljane in prispe v Krško okoli 10. ure.

Gospoda ministra spremlja g. veliki župan in šef njegovega kabineta, g. dr. Mario Krmpotič.

Po svojem prihodu v Krško sprejemal bode gospod minister v uradnem poslopju sreskega poglavarja stranke in deputacije.

V imenu g. ministra Vas vabim k obedu, ki ga priredi g. minister v dvorani hotela Gregorič v Krškem.

Udeležitev mi prosim, radi naročila obeda, javite tekom 24 ur.«

Vabilo je tako lepo in dela g. ministru tako čast, da je vsak komentar v resnici odveč.

Upamo, da je bil obed boljši ko pa govor g. ministra. Vsaj nekaj so tako imeli naši župani od tega, ker so se morali udeležiti agitacijskega banketa.

Patentne laži „Jutra".

Izstop Voje Marinkovića.

V nedeljo je »Jutro« razveselilo svoje obupane pristaše s tatarsko vestjo, da se je v demokratski stranki izvršil nov razkol in da je posl. Voja Marinković izstopil iz demokratske stranke, ker da se ne strinja z Davidovićevo politiko. Njegovemu primeru da bodo sledili še drugi.

»Jutrova« vest je seveda navadna volilna laž, ker Voja Marinković je odložil samo mesto v izvrševalnem odboru stranke in to zaradi zaposlenosti, **dočim pa je ostal član glavnega odbora demokratske stranke.**

Demokratski zbor v Beogradu.

V torek je poročalo »Jutro«, da je doživel Davidović na svojem shodu v Beogradu popoln poraz in da je bil shod slabo obiskan.

»Politika«, ki ni demokratska in ki velja za najbolj resen beograjski list poroča, da je bil Davidovićev shod v Beogradu **eden najbolj uspelih shodov** in da se ga je udeležilo preko 2000 ljudi. Med poslušalci je vladalo ves čas shoda, ki je trajal dve in pol ure, zelo dobro razpoloženje.

In da je bilo na shodu v resnici dobro razpoloženje, par primerov:

Shod je otvoril Velislav Bulović, ki je v kratkih potezah orisal zgodovino demokratske stranke. Za g. Pribičevića je dejal:

»Pribičević je razdvojil našo stranko in bojim se — kar ne daj Bog, da bo storil to tudi z našo državo.«

Vzkliki: Dol z izdajalcem!

G. Pribičević je pozdravil zbor v Varaždinu z besedami: Pomozi Bog, junaci!

Vzklik: Vrag mu pomagaj! (Buren smeh.)

Kot drugi je nastopil **Vulović**, ki je dejal:

»Mislil je, da mu visi krona nad glavo in da more ko vladar govoriti narodu. In dejal je: Kadar se vrnete v svoje hiše, odnesite jim moje pozdravel« — (Smeh.) Klici: To je politična propalica!

Kaj je delal g. Pašić tekom teh šestih let, je vprašal drugi govornik **Pops**.

Klici: Delal in denar služil!

Pašić je bil tisti, ki je dvignil Radića. (Pritrjevanje.) —

Ko se je pojavil na odru učitelj **Stanković**, ki je bil upokojen, ker je nastopil proti Pribičevićevemu nasilju, so zaorili po dvorani klici:

Dol s Pribičevićem! Živel borec za narodno svobodo!

Stanković pravi, da je borba za demokracijo združila pod eno zastavo veliko število borcev. Toda en abnormalen tip, en predstavnik avstrijakantsva je vpeljal pri nas avstrijske metode, da pričenja narod sovražiti državo. Pribičević gradi na mržnji svojo moč! — Klici: Dol ž njim! Dol ž njim!

Stanković govori proti onim, ki pravijo, da je srbstvo v opasnosti. **Najvišji interes srbstva je v jugoslovanski zajednici!** (Burno odobravanje!)

In v takem razpoloženju je potekal ves shod. Mogli bi navesti še veliko hujše citate iz »Politike«, pa ne, to zaenkrat zadostuje, ker že sedanje poročilo dokazuje, da je

Beograd jugoslovenski, kakor je še vedno bil in da bo Srbija neusmiljeno obračunala z vsemi, ki so nasprotniki svobode, ki so hlapci nasilnikov!

Živela svobodna Jugoslavija!

Volivna borba.

PRAVICA TEMELJ DRŽAVE.

Država, v kateri propada pravica, je izgubljena. Ta zakon je zapisan in potrjen v zgodovinah vseh narodov. Pravica pa propade v tistem hipu, ko niso več neodvisni oni, ki jo izvršujejo — sodniki. Zato je neodvisnost sodnikov predpogoj obstoja za vsako državo. V Sarajevu pa se je dogodilo sledeče:

Takoj po »Obznani« je bilo vse polno hrvatskih sodnikov v Bosni odstavljenih in sicer brez preiskave, zato tudi brez krivde. Vrhovno sodišče je nato izvedlo proti odstavljenim sodnikom disciplinarno preiskavo in na podlagi nje odredilo, da so **bili vsi sodniki protizakonito odstavljeni** in da zato nastopijo zopet svojo službo.

Sodniki so bili odstavljeni od sedanje vlade, katere sluge so v Sloveniji, dr. Žerjav, dr. Pivko in Ivan Mohorič! Nacionalisti, ki hočete Jugoslavijo, ali morete v resnici biti za one, ki rušijo v Jugoslaviji pravico — fundament države! Ali je vaš idealizem ugasnil, da ste že nasprotniki neodvisnosti sodišča?

NOVA BLAMAŽA VLADE.

Kakor, da bi otroci sedeli na vladi. Najprej je dejal državni podtajnik Wilder v razgovoru z urednikom dunajske »Presse«, da ima vlada v rokah veleizdajalsko pogodbo, ki da jo je sklenil Radić z Madžarsko. Madžarska vlada je nato odločno izjavila, da taka pogodba ne obstoji. Posledica tega je bila, da je g. Wilder zanikal, da je dal uredniku »Presse« kak tozadeven interview. Par dni kasneje je g. Wilder izjavil, da vendarle obstoji pogodba med Radićem in sovjeti. Pred par dnevi pa so režimski listi celo celotno priobčili besedilo te senzacionelne veleizdajalske pogodbe. Sedaj pa javlja poluradno beograjsko »Vreme«, da ta pogodba ne bo priložena sodišču, ker ni na njej nobenega podpisa in ker se tudi ne ve, če jo je Radić poslal na Madžarsko. — Kaj torej delajo iz te pogodbe takega slona, če je pa pogodba taka, da ne vzdrži kritike sodišča. Ali se vlada res ne zaveda, da se s takim cincanjem samo ruši avtoriteta države. Ali so mar na vladi ne samo starci, temveč tudi otroci?

Prosveta.

Ljubljanska drama.

Dostojevski: »Stričkov sen.«

Komedija v dveh dejanjih (petih slikah). One učinkovitosti kot jo je imela dramatizacija »Idiota« in tudi »Ane Karenine«, ta skrbno pripravljena in po vlogah dobro razdeljena komedija ni prinesla docela. Manjkalo je vžigajočega ognja dejanja, avtorjev humor je bil na sceni še bolj zategnjen in glavni osebi knježjega strička je bila dodeljena sicer sijajno kreirana solo-vloga. Delo samo pa nudi celo serijo večno-človeških tipov. Afanazij Matvejič, zakonski mutec in Moskalovna incijativa svojega doma sta vrlo pogojena. Studijo zase tvori »komponiran človek« knez (g. Putjata). Kup intrigantov in hinavcev se lovi za njegovim denarjem in naslovom. Mati kupčuje za hčer, celo malomeščansko mesto malikuje pred to telesno in duševno razvalino. Vsa ta zaplotniška družba se preliva pred nami v zelenkasti zavisti, bledem strahu in zlagani gorečnosti.

Vse na njih je nepristno in zaupanje med njimi neznano. Dostojevskijev humor teče v gostih barvah. Medtem, ko po svoje zabava, nas navdaja k studiju.

V naslovni vlogi je starega kneza igral režiser g. Putjata. Premišljen je v izborni maski, govori z »bivšim glasom« izžetega in bebastega starca in je podčrtal idiotsko afektiranost senilnega aristokrata, pred katerim kleči neumna družba. Deklamatorsko Moskalovno je temperamentno in odlično podala ga. Medvedova, g. Levar je bil eleganten, a malo nenaravno podan Mozgljakov. Zina (ga. Nablocka) je v prvih slikah presenetljivo izboljšala govorico, katere pa žal naravno ne more občutiti. Kostumerija in zgodovinski stil pa je bil skrbno in okusno održan. Prav dober je Matvejič (g. Cesar) in gobčevske dame so v skupini (kar je treba zopet pohvaliti) kot poedine prav diskretno pokarikirale malomeščansko častikrajo. Zlasti je gdč. Rakarjeva in ga. Vera Danilova doprinesla značilne šarže. Gledališče obupno prazno: 26. v mesecu premijera izzab . . !

—i.

Šentjakobski koncert. Napredno društvo za šentjakobski okraj vzdržuje poleg svoje velike vzorno urejene knjižnice tudi gledališki oder, orkester in pevski zbor, ki so se polagoma razvili v važne ljubljanske kulturne postojanke. Orkester in pevski zbor sta priredila v petek, dne 23. t. m. v dvorani Filharmonične družbe lep koncert, ki bi bil zaslužil mnogo večji obisk kot ga je bil deležen. Orkester se je pod veščo roko svojega dirigenta g. Danila **Bučarja** že konsolidiral. Pritegnil je v svojo sredo dobre in ambicijozne godbenike in je izpopolnil posamezne skupine. Izvajanje Balfeja uverture k operi »Ciganka« in spremljevanje Bériotovega koncerta za gosli, katerega je zelo hvalevredno in za samouk občudovanja vredno izurjenostjo prednašal g. F. Smolik — je bilo skoro precizno. Šentjakobski pevski zbor — ne sicer številen, pa glasovno dobro zaseden — je pokazal pod vodstvom svojega pevovodje g. prof. **Gröbminga** od svojega nastopa na Zvezinem koncertu razveseljiv, velik napredek. Posrečile so se mu posebno Devova koroška narodna »Jegerle« in Adamičevi »Kje si svoje lice umila« ter originalna »Za njo kot riba za vodo«, ki je ta večer doživela prvo izvajanje. Intonačno manj točen in zanesljiv je bil zbor v Pavčičevi »Novoj je pa lep večer«, prave skladnosti s solistom mu je manjkalo v Adamičevi »Serenadi«. To, kar je pa dobrega pokazal, ga usposablja za težje naloge. Gg. Bučar in prof. Gröbming sta bila za svoje trudapolno delo odlikovana z venci, trobojnicami, g. operni pevec Zathey, ki je izvrstno zapel Ballovo »Če bi bil mlajši« in Meyerbeerovo arijo iz »Hugonotov« pa je prejel v priznanje šopek. — Poslušalci so vse nastope in izvajanja sprejeli z navdušeno pohvalo. —

Ljubljanska opera. V soboto zvečer so peli prvič slavno Mozartovo opero »Don Juan«, katero je insceniral režiser g. **O. Šest**, glasbeni part je vodil kapelnik g. **N. Štritof.** Opera je bila izvrstno naštudirana in izvajana ter je dosegla velik uspeh. Soliste gg. Betetto, Zupan, Cvejić, Lovšetova, Zathey, Kovač, Thalerjeva je publika živahno aklamirala. — Naše čestitke!

Nova skladba. Zveza slov. pevskih zborov je izdala 6 narodnih pesmi iz Kokošarjeve zbirke, katere je za moški in mešani zbor priredil Emil Adamič. Cena partituri 10 Din. Naroča se pri »Zvezi« v Glasbeni Matici v Ljubljani. —

Litijski pevovodja in skladatelj Peter Jereb je izdal zbirko 10 moških in mešanih zborov. Cena partituri 12 Din, 10 izvodov 100 Din, nadaljnji po 8 Din. Zbirko razpošilja skladatelj sam iz Litije. —

POD OKRILJEM PAPEŽA.

Tako sijajno se bore mladinski generali proti klerikalcem, da so končno ponosni, ker da so prilezli pod okrilje papeža. Upamo, da bomo videli pri letošnji velikonočni procesiji vse mladinske generale z g. Ribnikarjem, Kramerjem in dr. Žerjavom (da jih imenujemo po rangu z rožnimi venci v roki, ko bodo prosili Boga, da jim odpusti njihove politične grehe, ker volilci ne bodo tako usmiljeni.

KDO PLAČUJE MURNA?

Proti oficielni listi g. Prepeluha je nastopil kot »ta pravi radičevac«, gosp. Murn. Radičevski listi, kolikor jih še izhaja, pravijo, da ni g. Murn Radičev kandidat. Jasno je torej, da g. Murn ni prejel od radičevcev za svojo kandidaturo niti ficka. Znano pa je tudi to, da ni g. Murn eden tistih, ki bi iz svojega dajal za politične stvari. O tem bi vedeli povedati kmetijci zelo mnogo interesantnih stvari. Kdo torej plačuje g. Murnu volilni časopis in agitacijo? — Jasno, da tisti, v čegar interesu je Murnova kandidatura. V tem oziru je treba pomisliti sledeče: Za enkrat je gotovo, da dosežejo na Kranjskem količnik samo klerikalci in kmetijci. Če ne bi bili radičevci razcepljeni, potem bi bilo gotovo, da bi bil g. Prepeluh tretji. V tem slučaju pa je kandidatura g. Žerjava brezpogojno propadla. — Pa se je pojavil g. Murn!

»ATA POLOMIJA«.

»Slovenski Narod« ga vedno polomi. Komaj so uredniki »Jutra« z muko in težavo napisali na povelje slavospev katoliški cerkvi in začenjali svoj neodkritosrčen korfiteor in komaj se je začela intrvencija vlade pri sv. stolici, že je »Slovenski Narod« vso stvar zavozil. Objavil je članek,, v katerem poziva naprednjake k izstopu iz cerkve in sedaj imajo klerikalci tehten argument, da zagovarjajo svoje politikujoče duhovnike. Ker naj si gospodje »prvoboritelji proti klerikalizmu« ne domišljuje, da bo papež proti duhovnikom, če se bore proti stranki, katere glasilo kliče k izstopu iz katoliške cerkve. — In take patentirane nerode hočejo voditi protiklerikalni boj! »Popelne, popelne, ne pa politiko, ata Narod!

= **Likvidiran spor.** V bitoljskem okraju je bila vložena poleg oficielne demokratske liste, katere je bil nosilec Kumanudi, še disidentska lista Lešnjarevića. Sedaj je bil dosežen sporazum med obema skupinama in je Lešnjarević svojo kandidaturo preklical in se zavezal, da bo v posebnem oklicu pozval vse svoje pristaše, da glasujejo za oficielno demokratsko listo.

= **Tudi radikali preganjani.** Bivši narodni poslanec Milan Lazarević je nastopil kot protikandidat Nikole Pašića v Sremu. Predvčerajšnjim je izdal na svoje pristaše volilni proglas, katerega je policija najprvo odobrila, nato pa konfiscirala. To se je zgodilo po naročilu dr. Janjića, ki je okrajni kandidat v Sremu in ki ima dosti vzroka, da se trese za svojo izvolitev.

= **Polomija Velizarja Jankovića.** Lepi Janković je hotel prirediti v Kotišnici, ki je v njegovem volilnem okraju, shod. Ko je prišel v vas, so ga kmetje napodili s kamenjem in vzkliki: »Ne maramo lopovov!« Topčiderski Velisar se je moral umakniti v kavarno, pred katero se je razvil pravi boj med plačanci Jankovića in pa opozicionalci. V boju je bil nato ubit kmet Celikić.

= **Razpor v radikalni stranki.** Uroš Brkić, bivši radikalni poslanec in eden prvih organizatorjev radikalne stranke, je priobčil v »Smotri« oster članek proti sedanjemu vodstvu radikalne stranke, ker je bil izključen iz stranke Bora Lazarević, ki je postavil v krajinskem okraju proti lepemu Velizarju svojo radikalno listo. Brkić pravi: »Vse, kar se odigrava v krajinskem okraju, odobrava Pašić na ljubo svojemu kumu Velizarju. Naj Pašić zna, da bomo vsi preje za Turke, ko pa za Velizarja Jankovića. Bil sem 25 let poslanec, toda za mene ni nikdar agitirala policija, temveč izvoljen sem bil po volji naroda. Sramoval bi se, če bi bil kandidat po volji policije.«

Narodna zajednica.

Shod »Narodne zajednice« v Poljanskem okraju. V soboto 24. t. m. se je vršil v Poljanskem okraju pri Lesjaku na klavnici prvi shod »Narodne Zajednice«, ki je v vsakem oziru izborno uspel. Obširni gostilniški prostori so bili nabito polni, kar je dokaz velikega zanimanja volilcev za »Narodno zajednico«. Shodu je predsedoval preds. poljanskega krajevnega volilnega odbora R. Est. Kot govornik pa je nastopil namestnik kandidata dr. Vl. Ravniharja Rudolf Juvan. V daljšem govoru je obrazložil pomen »Narodne zajednice« ter dokazal, da je »Narodna zajednica« edini blok, ki prihaja pri skupščinskih volitvah v Ljubljani v poštev. Govornik je žel za svoja izvajanja dolgotrajno odobravanje. Govorili so še razni drugi govorniki, tako en zastopnik neodvisne delavske Zveze in en zastopnik demokratov. Na shodu so bili namreč navzoči tudi trije pristaši iz Žerjavove stranke in trije pristaši neodvisne delavske stranke. Pristaši Samostojne demokratske stranke so seveda kar obmolknili, ko so čuli od vseh strani ogorčenost volilcev do sedanjega režima. Ob koncu zborovanja so si Žerjavovci in Lemeževci skočili v lase, na čemur so imeli zborovalci prav posebno veselje. Shod je končal v najlepšem redu in ob splošnem navdušenju za »Narodno zajednico« ter smo prepričani, da bo Poljanski okraj kompaktno glasoval za »Narodno zajednico«. Ata »Narod« so seveda videli na sestanku samo — dva udeleženca...

Volilni sestanek »Narodne Zajednice v Ljubljani za Št. Peterski okraj se je vršil včeraj 27. t. m. Sestanku je predsedoval g. Šircelj. Po njegovih uvodnih besedah je govoril g. Juvan. Večne krize v naši državi, ki onemogočajo vsak miren politični razvoj in gospodarski napredek, morajo končati! Glavni vzrok krizam je partizanstvo in hegemonija beograjske čaršije! **Potrebujemo in hočemo bratski sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci! — Uradniško in invalidsko vprašanje sta nerešeni, stanovanjska beda traja nezmanjšano dalje! Hočemo delazmožen, demokratičen parlament, ki bo čim preje rešil ta pereča vprašanja! Številke zadnjih občinskih volitev v Ljubljani jasno govori, kje je večina napredne Ljubljane! Zahtevamo dostojen volilni boj:** načinu »mladinske« agitacije in pisavi njihovih listov ne sledimo na njihova nečedna pota! Greom **v boj proti korupciji in nasilju ter za zakonito svobodo in enakopravnost v državi!** Ker je bil Ravnihar zadržan vsled drugega zborovanja, ga je govornik opravičel in promtno kvitiral deplasirane medklice nekaterih »mladinov«, ki so prišli na shod razgrajati in med katerim se je odlikoval znani Luka Jelenc. Po izvrstnem in splošno odobravanemu govoru g. Juvana je poskušala organizirana kopica »mladinskih razgrajačev sestanek motiti in razbiti, v čemur so žalostno skrahirali, ker so bili v prav neznatni manjšini. Predsednik Šircelj je ob velikem navdušenju v redu zaključil izvanredno dobro obiskan shod. Po končanem shodu se je rešila živahna politična debata. Pričakujemo, da »Jutro« poroča, da sta bila na shodu »dv udeleženca«, od katerih je eden shod razbil —!

SLOBODAN JOVANOVIĆ O KONFISKACIJI LISTOV.

Veliki srbski državno-pravni strokovnjak Slobodan Jovanović pravi v svojem velikem delu o državnem pravu med drugim sledeče: **»Upravna oblast (policija) more prepovedati izhajanje časopisa pod pogojem, da to prepoved odobri sodišče.«** — Jasno je torej, da gre v tiskovnih zadevah zadnja beseda sodišču. Če torej sodišče ne potrdi policijske prepovedi, potem je ta razveljavljena. — Pri nas pa smo prišli že tako daleč, da je sodišče dvignilo prepoved izhajanja »Domoljuba«, da pa »Domoljub«, (ki ga sicer ni škoda, op. ured.) vseeno ne more iziti, ker ga takoj policija konfiscira. — Pravo se tako tepta na najbolj predrzen način, vsi naši veliki »državotvorci« pa molče in celo odobravajo postopanje policije. Ali v resnici tako malo ljubijo našo državo.

Politične vesti.

= **Rusko-japonski dogovor.** V ospredju vsega političnega zanimanja je ravno kar sklenjeni dogovor med Rusijo in Japonsko. Dogovor obsega v glavnem sledeče točke: Vse prejšnje konvencije in pogodbe se vnovič revidirajo z edino izjemo portsmoutskega dogovora. Sklenjena bo nova trgovinska pogodba. Japonski državljani, ki žive na ozemlju sovjetske republike, so enakopravni vsem drugim državljanom. Obe državi se zavežeta, da ne bosta vodile nobene sovražne propagande. Nobena država ne bo trpela na svojem ozemlju skupin, ki bi igrale vlogo takozvanih emigrantskih vlad. Sovjetska vlada bo dovolila japonskim državljanom razne industrijske koncesije na svojem ozemlju. Potem posebne pogodbe bo prepustila sovjetska vlada polovico nafta kancesij na Sahalinu Japoncem. Japonska vlada se zaveže, da bo izročila sovjetski vladi vso lastnino bivših ruskih vlad. Sovjetska vlada obžaluje krvave dogodke iz leta 1920. — Pogodba bo v najkrajšem času ratificirana in ratifikacijski dokumenti bodo izmenjani v Pekingu. Sovjetski politik Rakovski je izjavil, da nima japonsko-ruski dogovor prav nobene osti proti Angliji. Sedaj bo spoznala Anglija kako veliko napako je storila, ker je odklonila francosko angleški dogovor.

= **Davidović na agitaciji v Južni Srbiji.** »Politika«, ki ni demokratska, poroča: Dne 23. t. m. je imel v Velesu Davidović shod, katerega se je udeležilo tisoč ljudi. Zborovalci so navdušeno pozdravljali Davidovića, ki je poročal o volilnem položaju v državi. Po shodu je odšel Davidović takoj v Štip in Kočane, da v bregalniškem okraju razvije agitacijo za demokratsko stranko. Na potu ga spremlja 60 meščanov iz Velesa, ki so prostovoljno prevzeli nalogo, da ga na potu zavarujejo pred vsemi možnostmi.

= **Če bi radičevci ne volili.** Zagrebški »Obzor« je na podlagi volilnih rezultatov iz leta 1923 izračunil, da bi v slučaju abstinence radičevcev dobili od 66 poslancev Hrvatske in Slavonije demokrati (samostojni in davidovićevci) 39 poslancev, radikali 19, pravaši 2, klerikalci 2, socialisti 2, komunisti 1 in Jugoslovenska Zejednica 1 poslanca. Ker so prejeli pri zadnjih volitvah na Hrvatskem demokrati in radikali skupno samo 16 poslancev, dočim je osvojil vseh ostalih petdeset Radić, zato je le malo verjetno, da bi Hrvatje storili Pribičeviću to veselje in se ne udeležili volitev. Račun na abstinenco radičevcev se bo temeljito ponesrečil.

= **Kandidatne liste v Srbiji.** V vseh 28 volilnih okrožjih Srbije je bilo vloženih 164 kandidatskih list. Od teh je bilo: demokratskih 35, radikalnih 39, neodvisno radikalskih 6, samostojno demokratskih 22, zemljoradničkih 21, republikanskih 17, socialističnih 5, delavskih (komunističnih) 4, srbske 3, džemietskih 5 in raznih 5. V vseh okrajih so vložili svojo listo samo demokrati, radikali v vseh razven v zvečansko raškem okraju, kjer je vložena lista Nacionalnega bloka (edina v Srbiji), samostojni demokrati niso vložili liste v 10 okrajih, zemljoradniki pa v devetih. Najbolj so razkropljeni radikali, ki imajo 12 dvojnih list, če 6 list neodvisnih radikalov sploh ne štejemo. Demokrati imajo dvojne liste v 7 okrajih, samostojni demokrati v treh in zemljoradniki v dveh okrajih. Izgledi so vsled tega za radikale slabi.

NAROČNIKOM IN PRIJATELJEM.

Opetovano smo vprašali na policiji, zadnjikrat v pondeljek opoldne, če je naša prijava o zopetnem izhajanju »Narodnega Dnevnika« vzeta na znanje. Pa dobili nismo nobenega pozitivnega odgovora. Vsled tega smo morali biti pripravljeni na vsako neugodno vest in zato nismo mogli iziti že včeraj, kakor smo napovedali. Nismo namreč taki bogataši, da bi mogli in smeli tvegati, da nam je list konfisciran ali da bi se list zaman tiskal. Zato smo morali čakati na odlok policije, ki smo ga končno tudi dočakali. Včeraj dopoldne smo prejeli od policije obvestilo, da je prijava »Narodnega Dnevnika« vzeta na znanje, da more torej »Narodni Dnevnik« izhajati.

Potrudili se bomo, da bomo svojim bralcem v vsakem oziru ustregli in upamo, da se smemo popolnoma zanesti na zvestobo svojih naročnikov.

Nimamo niti vladne podpore in niti kakih skrivnostnih fondov, temveč navezani smo le na svoje pošteno delo. Zato ne moremo izdajati lista v tako razsipnem obsegu, kakor naši nasprotniki. Pa končno ni glavno, k o l i k o je napisanega, temveč k a k o je napisano. In prepričani smo, da vsa poštena javnost neprimerno bolj ceni list, ki piše le resnico, kakor pa list, ki v masi senzacionelnih vesti in škandalnih zgodb utaplja resnico in služi le sebičnim namenom posameznih oseb in strank.

Samo resnici pa bo služil naš list in zato stopamo s pogumom in samozavestjo pred slovensko javnostjo in uverjeni smo, da nas bo ta podpirala in nam ohranila svojo naklonjenost, da bo mogel »Narodni Dnevnik« tudi po svojem obsegu konkurirati z drugimi listi.

Težak in naporen je boj, ki ga hoče »Narodni Dnevnik« izvojevati v korist naroda in države ter v dobrobit ljudstva.

In da bo boj zmagovito dokončan, zato na plan vsi, ki ste za poštenje, ki ste borci resnice in ki hocete triumf prave demokracije!

Uredništvo »Narodnega Dnevnika«.

— **Ali se svoje firme sramujete?** — Glasilo dr. Nika Županiča, šaljiva »Samouprava«, si je nadela v svoji prvi številki podnaslov »Politično glasilo slovenskega ljudstva.« V drugi številki je »Samouprava« reducirala ta podnaslov na »Glasilo Narodno-radikalne stranke«. Četrta številka »Samouprave« pa je že zopet izšla kot »Politično glasilo slovenskega ljudstva«. Kaj se je zgodilo, gospodje, da niste več glasilo Narodno radikalne stranke? Ali mar firma »slavne, stare« stranke ne vleče zadosti? Ali ne daje Pašiceva brada zadosti »žegna« za volitve? Ali pa pripravljate kak nov senzacijonelen skok?

— **Za predpust.** Šaljiva »Samouprava« poroča, da je priredil dr. Niko Županič pretekli teden že drugi zmagoslavni pohod po Belokrajini in novomeškem okraju. — Razlika med centralizmom in avtonomijo je po mnenju zabavne »Samouprave« v tem, d aima vsled centralizma Slovenija dva velika župana, dočim bi po zahtevi avtonomije imela samo enega.

Drobne vesti.

Časopisi poročajo, da namerava italijanska vlada pokloniti D' Annunziu vilo Falconieri, ki je bila nekoč last nemškega cesarja in ki jo je za časa vojne Italija sekvestirala.

Angleška vlada je sklenila, da poveča vsled rusko japonskega dogovora znatno svojo mornarico na Daljnem Vzhodu.

V Budimpešti je bilo na nekem banketu, ki so se ga udeležili madžarski in italijanski državniki proglašeno italijansko madžarsko pobratimstvo, ki naj veže oba naroda v skupni borbi proti Slovanom.

V Teheranu je bil aretiran notranji minister vsled komunistične propagande.

Po novem volilnem redu se upelje na Japonskem splošna volilna pravica.

Med sovjetsko Rusijo in Afganistanom je podpisana trgovinska pogodba.

Švedski ministrski predsednik Branting je podal vsled bolezni demisijo.

Veleposlaniški svet je sklenil, da pošlje k bivši cesarici Ziti posebno komisijo, da se informira o njeni propagandi. Komisija je upolnomočena, da prestavi Zito na kak neevropski otok v slučaju, da Zita popolnoma ne opusti vsake propagande.

Češka Narodni Rada (Češki narodni svet) je praznoval te dni petindvajsetletnico svojega obstoja. V Narodni radi je bilo koncentrirano vse češko delo za osvobojenje naroda, v njej so si v bratski slogi podajali roke pristaši najrazličnejših strank. Nujno potrebno bi bilo, da tudi pri nas premostimo strankarska nasprotja z Narodnim svetom in da imamo vsaj eno korporacijo, v kateri ne igrajo partizanski interesi prvo vlogo. — Jubilantki naše čestitke.

Dnevne vesti.

Drugi pozdrav.

Prvi pozdrav nam je naklonila policija s tem, da nam je za osem dni zadržala izhajanje lista. Drugi pozdrav pa nam je privoščil naš stari pritajetlj — ata Narod. Njegov pozdrav nas je vsled svoje iskrenosti naravnost dirnil, tako iskreno je pokazal »Slovenski Narod« svojo jezico. Takole nas priporoča »Slovenski Narod« svojim nezadovoljnim naročnikom:

»Strup za napredniake. Prihodnji teden prične znova zastrupljati napredne vrste Ravniharjevo glasilo, ki bo izhajalo v »Merkurjevi« tiskarni. Napredno javnost opozarjamo na ta nesrečni organ klike, ki stoji v klerikalni službi, da zanese razdor v napredne vrste. Naj se nihče ne naroči na ta list, še manj pa da bi trpel, da bi se ga brezplačno dostavljalo v hišo! Pokažite takoj vrata zgagarju, ki je v klerikalni službi in izhaja s klerikalno podporo!«

Reklama »Slovenskega Naroda« je torej prav izdatna in se zanjo prav iskreno zahvaljujemo. Kar se pa tiče naše »giftnosti«, je stvar nekoliko resnična, ker smo za nasilnike in take šalobarde, kakor je »Slovenski Narod« in njegovi gospodarji jako točno delujoč strup.

SVETOSAVSKA PROSLAVA.

Ljubljanska pravoslavna cerkvena občina je priredila včeraj v dvorani hotela Union za šolsko mladino proslavo praznika sv. Save. Proslavi je prisostvovalo poleg pravoslavnih someščanov, tudi mnogo katoličanov. Zastopane so bile civilne in vojaške oblasti. Cerkvene obrede je opravil prota Janković, ki je imel po končanem obredu lep nagovor, s katerim je žel obilo navdušenega priznanja. Sodelovali so: učiteljiški pevski zbor, godba Dravske divizijske oblasti in več mladih deklamatorjev, ki so bili istotako deležni zaslužene pohvale.

Na ljubljanski univerzi se je vršila ta dan slovesna podelitev nagrad dijaštvu iz svetosavske ustanove Nj. Vel. kralja Aleksandra. Svečanosti so prisostvovali razen profesorskega zbora številni akademiki in predstavniki civilnih in vojaških oblasti. Po pozdravnem nagovoru je imel rektor g. prof. Hinterlechner slavnostno predavanje o premogovnem bogastvu posameznih držav in njih medsebojnem razmerju. Po predavanju je sledila razdelitev nagrad.

Svetosavska nagrada Nj. Vel. kralja Aleksandra za leto 1925 je bila priznana sledečim vloženim razpravam: **Na filozofski fakulteti** a) odnošaji med Srbijo in Avstrijo od leta 1807. do 1810. (Avtor: Vera Vabič); b) Geomorfologija gorenjske ravnine. (Avtor: Ivan Aplenc); c) Anatomska analiza žitaric in no primerjalno. — (Avtor: Stojan Bažič). — **Na juridični fakulteti:** a) Ustavni referendum — zgodovinsko in pravno primerjalno. — Avtor: Stojan Rajič); b) Zavarovanje delavcev v naši kraljevini z narodno-gospodarskega stališča. (Avtor: Anton Podgoršek); c) Sistem zločinov po kastavškem, veprinaškem in moščniškem štatutu. (Avtor: Josip Dobrovšek); d) Sistem zločina in kazni po kastavskom, veprinačkom i moščniškom stanju. (Avtor: Matija Primus). — **Na medicinski fakulteti:** a) Pankreatske zveze. (Avtor: Milan Roš); b) Katere mišice razbere tvoje oko na živem, normalno razvitem in gibajočem se človeškem telesu? (Avtor: Skrlj Božo). — **Na tehniški fakulteti:** a) Za Studyjeve trikotnike naj se konstruira na vektorialno analitični podlagi sferična trigonometrija. Kako je ta trikotniké v zvezi z neenklidično geometrijo. (Avtor: Kuhelj Anton). — **Na teološki fakulteti:** a) Po katerem grškem tekstu je preveden staroslovenski Markov evangelij? (Avtor: Odar Alojzij); b) Podlaga slovenskih bibličnih prevodov. — (Avtor: Bogomil Remec); c) Ivan Mesar, misijonar v XVII. stoletju. (Avtor: Martelanc Ivaen). — Porazglasitvi teh imen tekmovalcev, je imel rektor na vse odlikovance lep nagovor ter jim prisrčno čestital. Pevski zbor akademikov je nato še zapel himno »Bože pravde«, nakar je bila lepa svečanost zaključena.

Razširjajte „Nar. Dnevnik".

— **Zločinska mifija,** ki se zbira okoli »Jutra«, organizira pod pokroviteljstvom svojega velikega mojstra zahrbten **napad (a la Jadranska banka) proti nekemu manjšemu, toda vseskozi solidnemu ljubljanskemu denarnemu zavodu.** Napad je poverjen znanemu Petri Smoli! Eksponenti te klike že hodijo okoli vlagateljev tega zavoda injih nagovarjajo, naj dvigajo svoje vloge! **Ali tem** škodljivcem ni dovolj, da so vodili skozi dve leti svojo gnusno kampanijo proti Zadružni banki, s tem podkopali ugled denarnim zavodom, spraviti banko iz slovenskih rok, zmanjšali s tem slovensko narodno premoženje za par sto milijonov dinarjev in uničili par sto uradniških ekzistenc? **Svarimo mafijo** — sicer razkrinkamo njene zločine brez pardona!

1— **»Blok bratskega sporazuma«** je priredil v nedeljo 25. t. m. veliko volilnih javnih shodov in sestankov, ki so vsi uspeli kar najbolje. Posebno živahno je bilo v Kranjskem in Radovljiškem okraju, ki je bilo to nedeljo največ sestankov ter so volilci soglasno odklonili zagovornike sedanjega režima, kakor tudi one laži-socijalistične stranke, ki so se zvezale z režimovci. V najbolj delavskih centrih so se volilci odločili, da ne bodo glasovali ne za Žerjavovo in tudi ne za dr. Korunovo stranko, ker so še pravočasno prišli do spozanja, da imajo ti dve grupi prav ozko zvezo, ki pa je na veliko škodo delavstva. Povsod pozdravljajo »Blok bratskega sporazuma« ter si vsakdo želi mirnega sporazuma in reda v državi, ker le na ta način bomo prišli do svojih pravic, katerih dosedaj nismo dobili. — Kakor čujemo priredi »Blok bratskega sporazuma« prihodnjo nedeljo in na praznik nešteto volilnih shodov in sestankov ter smo prepričani, da se bodo volilci v velikem številu udeležiliteh shodov, da slišijo odkrito in jasno besedo ter program »Bloka bratskega sporazuma«.

— **»Nepotrebna in škodljiva kandidatura v Ljubljani«** je kandidatura Ravnihar-Juvan po mnenju Žerjavoga organa »Slov. Naroda«. Ata jo je pogodil, napisal je čisto resnico, toda samo v naslovu se je zmotil. Ker dr. Ravniharjeva kandidatura je silno nepotrebna in jako škodljiva za Žerjava, kibi ljubljanskim volilcem rad vsilil svojo lutko — Mohoriča!

— **Vsem občinskim uradom!** Po volilnem zakonu imajo volilni odbori v svojem poslovanju na voliščih sestaviti več zapisnikov. Da se olajša volilnemu odboru sestava teh zapisnikov in s tem tudi glavnemu volilnemu odboru pregledovanje volilnih spisov, bo deželno sodišče vsem voliščem v volilnem okrožju Ljubljana—Novo mesto poslalo litografirane zapisnike. Volilni odbori uporabljajo le te zapisnike, katere je primerno izpolniti.

— **Kako se delajo volitve v Južni Srbiji.** Husein Mazmudović, imenovan Husein kapitan, iz Velesa je bil v spanju ubit. Preiskava je dognala, da je bil umor izvršen iz političnih motivov. Dva muslimana in neki Radžegović so bili aretirani, ki pa umor taje.

1— **Javno nasilstvo.** France Lovše, mesar, rojen in pristojen v Domžale, stanujoč Tržaška cesta 47, in Stanko Brodnik, trgovski sotrudnik, rojen in pristojen na Viču, stanujoč v Rožni dolini, ki ju, kakor pravijo, na policiji dobro poznajo, — sta vdrla dne 25. t. m. okrog 1½ ure zjutraj z večjo družbo skozi zapahnjena vrata na dvorišče Končanove gostilne, Rožna dolina štev. 36. Iz dvorišča je vlomila družba v hlev, kjer je oddal eden izmed njih dva strela iz samokresa, nakar so vdrli skozi nezaklenjena vrata v poselsko sobo, vrgli vrat na posteljo, poškodovali omaro za obleke ter razbili stol in budilko. Po teh junaških činih so pretepli v postelji ležečega I. K. z lopato in vilami tako, da čuti še danes bolečine, dasi se je dobro zavil v odejo, ki ga je obvarovala pred hujšimi poškodbami. V sobi je spal poleg gostilničarkinega sina njen 82letni oče in hlapec France Vokal. Po izpovedbah prič so bili nasilneži oboroženi z noži ter so svetili z električnimi ročnimi svetilkami in vžigalicami. Ker so imeli klobuke potisnjene na obraz, ki so ga zakrivali poleg tega z rokami, so spoznali prestrašeni napadenci semo Lovšeta in Brodnika. Ko so nasilneži svoje delo izvršili, so odšli, kakor so prišli, ne da bi kaj govorili.

— **Pozor pred goljufivimi potniki!** Glasom objave avstr. gen. konzulata v Trstu eksistira mednarodna družba goljufov, ki pod lažnjivo tvrdko »Erster österr. Wäscheversandhaus E. C. Hasenreiter & Comp., Wien XVI., Hasnerstrasse 36, potuje po raznih državah — bili so baje tudi že v Ljubljani — ter kot trgovski potniki imenovane tvrdke delajo kupčije z galanterijskim blagom. Pri tem poslovanju si dajo izplačevati predplačila. Posedujejo vsakovrstne ponarejene listine ter nosijo seboj vzorce. Blago ponujajo pod dnevno ceno. V Trstu so ogoljufali razne trgovce za več tisoč lir.

— **Sedem let v preiskovalnem zaporu.** Da pridete hitreje do večje dedščine, ste sklenili meseca novembra l. 1918 sestri Marija in Bela Vas iz Kikinde, da umorite svojega 76 let starega očeta. Primešali ste mu v to svrho strupa v jed, in bolehavi starček je v par dneh umrl. Dne 21. septembra 1918 ste bili morilki obsojeni vsaka na 15 let ječe. Zoper to sodbo ste prijavili vzklic na apelacijsko sodišče v Segedinu. Medtem je prišel preobrat in tako se je zgodilo, da ste »sedeli« morilki v Jugoslaviji, dočim so se nahajali sodni akti na aMdžarskem. Po dolgotrajnih diplomaticnih pogajanjih so priromali akti pred par tedni srečno v Jugoslavijo, tako, da je upati, da bo vzklic Bele in Marije Vas rešen predno odsedite kazen 15 let, na katero ju je obsodilo prvoinstancno sodišče.

— **Promet na Donavi ustavljen.** Iz Novega Sada poročajo, da je padla Donava tako nizko, kakor že desetletja ne. Obenem pa je pritisnil oster mraz in je voda pričela zmrzovati, vsled česar je ves ladijski promet od Vukovara pa do Zemuna ustavljen.

— **Železniške tarife v Češkoslovaški podražene.** S 1. februarjem se podraže vozne cene za potniški promet v Češkoslovaški za 10%.

Gospodarstvo

MADŽARSKI PRORAČUN.

Novi madžarski proračun je izdelan na podlagi sanacijskega načrta Zveze narodov. Vse postavke so navedene v zlati valuti in proračun hvalijo madžarski oficielni krogi kot proračun štedljivosti in ozdravljenja madžarskih državnih financ. V koliko so pa ti slavospevi upravičeni, pa se vidi iz sledečih postavk.

Državnemu upravitelju Horthy-ju je bila povečana v novem proračunu plača za sedemdeset odstotkov od 28.000 zlatih kron na 48.000 zlatih kron. Za vzdrževanje njegovega dvora je bilo lani predvidenih 568.000 zlatih kron, letos pa je ta vsota zvišana na 1,125.000 zlatih kron. Pa tudi v drugih postavkah proračuna se opaža kaj čudno varčevanje. Tako ima madžarski poslanik v Washingtonu 25.220 dolarjev letne plače, dočim ima predsednik Združenih držav Severne Amerike samo 12.000 dolarjev letne plače. Pri tem bodi pripomnjeno, da je madžarski poslanik v Washingtonu grof Szehenyi, ki je poročil ameriško milijonarko Vanderbildovo in ki zato ne rabi državne pomoči v reprezentativne svrhe. Sijajno je tudi plačan londonski poslanik, kateremu se izplačuje še posebna rodbinska doklada v višini 1296 liber (preko 360.000 dinarjev).

Urad vojaškega škofa je bil svoječasno na mednarodni pritisk zrušen, kljub temu ima Madžarska še nadalje svoje vojaške škofe. Razlika je samo ta, da so bili preje plačevani iz vojnega proračuna, sedaj pa dobe plačo na podlagi proračuna prosvetnega ministra. In sicer veljajo Madžarsko, ki vrhu vsega sploh ne bi smela imeti armade, vojaški škofje letno nič manj ko 138.350 zlatih kron proti 58.000 zlatih kronam vojaškega škofa zaposlenih nič manj ko 50 oseb.

Pravi zasmeh principu štedljivosti pa je proračun ministrskega predsednika. Za propagando je stavljenih ministrskemu predsedniku na razpolago 350.000 zlatih kron proti 58.000 zlatih kronam lani. Dispozicijski fond ministrskega predsednika je še posebej zvišan od 57.337 zlatih kron na 350.000 zlatih kron. Ministrstvu za zunanje zadeve je enako zvišan kredit za propagando od 29.402 zlatih kron na 151.462 zlatih kron.

Poleg tega je določenih za informativno službo, to je madžarsko propagando še 462.000 zlatih kron.

Dočim se na eni strani denar tako razsipno izmetava, pa se na drugi strani naravnost zločinsko varčuje. Kakor vedno plačajo račun tega »varčevanja« invalidi, uradniki in sploh revni ljudje, ki morajo trpeti največje pomanjkanje, samo da se dobro godi madžarskim grofom in veleposestnikom, ki predstavljajo Madžarsko in ki so s pomočjo najbolj barbarskega terorja njeni absolutni gospodarji.

BORZE.

Ljubljanska borza dne 27. januarja.

Vrednote:

2½% drž. renta za voj. škodo den. 124, bl. 128; 7% invest. pos. 1921 den. 65; Celjska pos. den. 209, bl. 212; Ljublj. kred. banka den. 226; Merkantilna banka den. 125, bl. 130; I. hrv. šted. den. 892, bl. 902; Slavenska banka bl. 80; Str. tov. in llv. bl. 147; Trb. prem. družba bl. 410; Zdr. pap. Vevče den. 100; kom. zad. dež. banke bl. 89; Split, cement Portland den. 1400.

Produkti:

Lipovi hlodi, 3 cm dolž., od 20 cm prem. naprej, čisto, lepo blago, fko meja den. 450; črešnjevi hlodi, 2 m dolž., od 25 cm prem. naprej, fko meja den. 500; hrastove deske 30, 41, 52, 54, 61, 62, 71, 81, od 2 m do 3.50, Sušak, den. 1250; deske III., 12, 19, 24 mm, fko meja 525, deske III., pod mero 12, 19, 24 mm, 480; bukova drva, 1 m, napol suha, fko naklad. postaja den. 21, bl. 22, zaklj. 21; pšenica dom., fko Lj. den. 475; koruza nova, dob. febr., fko Postojna trans. den. 270, bl. 275; koruza za marec, fko Postojna den. 290; koruza za april, fko Postojna den. 300; fižol ribničan, fko Postojna trans. den. 245; fižol ribničan, fko obala Trst den. 450; fižol prepeličar, fko Postojna trans. den. 550; otrobi pšenični enotni, fko Lj. den. 212.50; fižol prepeličar enotni, fko štaj. post. den. 200; pšenica bačka, post. den. 510; oves srbski, par. Lj., den. 330; oves srbski, fko Lj., den. 370.

Zagreb. Italija 251.40—254.40, London 292.10—295.10 New York 60.57—61.57, Pariz 329—334, Praga 180.50—183.50, Dunaj 0.0854—0.0874, Curih 11.76—11.86.

Curih. — Beograd 8.50, Budimpešta 0.0072, Berlin 1.2340, Italija 21.45, London 24.8350, New York 518.10, Pariz 27.93, Praga 15.40, Dunaj 0.0073, Bukarešta 2.7250, Sofija 3.7750.

Dunaj. Devize: Beograd 1163, London 340.000, Milan 2939, Pariz 3830. — Valute: Dolar 70.460, fr. frank 3820, angl. funt 338.800, dinar 1152, č. krone 2092, lira 2920.

Zadnje vesti

NOVE VOLITVE V ITALIJI ZAČETKOM APRILA.

Rim, 28. januarja. Parlamentarni krogi trdijo, da bo parlament takoj po svojem sestanku dne 10. februarja razpuščen in da se bodo nove volitve vršile začekom aprila. Vlada hoče čimpreje razpisati volitve. Matteottijev proces najbrže do volitev še ne bo končan. Opozicionalni krogi trdijo, da se Mussolini boji sodbe v Matteottijevem procesu in hoče zato požuriti volitve.

MAKSIMOVIĆ GRE DELAT VOLITVE V JUŽNO SRBIJO.

Beograd, 28. januarja. Včeraj radi praznika sv. Save ni bilo nobenih važnih političnih dogodkov. Ministrski predsednik Pašić je popoldne sprejel v avdijenci Krsto Miletića. Notranji minister Boža Maksimović je odpotoval v Petrovo v agitacijske svrhe. Maksimović upa, da bo oslabil uspeh opozicijskega bloka v Makedoniji. Pred odhodom je notranji minister ponovno razpravljal s Pašićem in Pribičevićem o razveljavljenju kandidatnih list HRSS. Glede tega vprašanja še niso prišli do zaključka.

DR. NIKIĆ V BEOGRADU.

Beograd, 28. januarja. V Beogradu se mudi poslanec HRSS dr. Nikić, ki je včeraj popoldne posetil g. Davidovića, šefa demokratske stranke.

NASILJA NAD HRVATI.

Beograd, 28. januarja. Dr. Tomljenović je poslal kralju brzojavko, v kateri se pritožuje radi nezakonitega postopanja proti Hrvatom. Tako je bila odvzeta kolportaža sušaškemu »Novemu listu«, čeprav ta list še nikoli ni bil zaplenjen. Tomljenović prosi kralja, da naj se zavzame za Hrvate, ker je tako ravnanje s svobodnimi državljani zelo nevarno.

To in ono.

: **Nemški šovinisti in zgodovina.** Da so nemški šovinisti mojstri v potvarjanju zgodovine, je že stara resnica. Vseeno pa ne bi človek pričakoval, da se na svetu najde založnik za take neumnosti, kakor jih pripoveduje neki Rudolf Wagner v svoji knjigi »Kaiserliche Eingriffe in die Weltkriegsführung«. V tej knjigi razlaga nemški modrijan med drugim tudi zgodovino Germanov pred 60.000 leti in pravi dobesedno sledeče: Na Švedskem so v tisti dobi živeli pragermani in redili v svojih hlevih človekom podobne polživali. Žalibog pa so Germani te svoje domače živali uporabljali tudi za spolno občevanje in kot plod teh zablod je nastala tekom tisočletij večina sedanjih ljudi, zlasti pa črnci, Mongoli in pa Judi. Judje, da so od Germanov naučili pisanja in nato vso zgodovino človeštva v obliki sv. pisma potvorili. Torej iz sodomskega greha pragermanov so nastali Judje in koncem koncev tudi sv. pismo.

A. de L.

Pekel.

(Iz francoščine.)

Tako dolgo sem moledoval svojega prijatelja doktorja Charier-a, da je končno vendarle pristal na mojo željo ter mi dovolil poset blaznice H. v Passy, kjer je bil on šef oddelka.

Pravila bolnice prepovedujejo tujcem vstop, toda moj prijatelj me je nameraval predstaviti kot mladega tovariša z dežele.

»Pazi,« je dejal, ko sva se bližala bolnici, »da boš dobro igral svojo vlogo. Prizorov v blaznici nisi vajen. Zato boš moral prikrivati svoja iznenadenja in morda tudi svojo razburjenost.«

Zagotavljal sem ga, da ostanem miren. Vstopila sva. Charier me je s par besedami predstavil upravniku kot zdravnika in s tem opravičil mojo — sicer zabranjeno — prisotnost v bolnici.

Ko je bilo to končano, nama je vratar na upravnikov znak odprl druga vrata, ki so bila podobna težki mrežasti kletki, ter naju je spustil na široko dvorišče, ki je bilo zasajeno z drevjem.

Ko sva šla čez prazno dvorišče, sem opazil, da so naju izza zamreženih oken poslopja opazovale mnoge radovedne oči. Med drugimi sem zapazil glavo nekega starca, čegar oči so izražale tako težko žalost in brezmejno resignacijo, da me je ob pogledu nanje zazeblo do kosti.

Prispela sva pred paviljon, ki je bil označen s črko V. — To je bil oddelek za besne bolnike; šef tega oddelka je bil doktor Charier.

»Nad tem vhodom,« mi je dejal, »bi se moglo napisati Dantejeve besede: Pustite vsako nado, vi, ki vstopite! — Mi tudi sicer to mesto imenujemo »Pekel«. — Poglejmo predvsem celice, v katere zapiramo besne blaznike ob času njihove krize.«

Odprl je na hodniku vrata, skozi katera sva vstopila v majhno, štirioglato sobo, v katero je padala luč samo s stropa. Tla in zidovi so bili popolnoma zastrti z blazinami, tako da se, kakor je razjasnjeval doktor, tu notri zaprti nesrečniki v svojem brezumju ne morejo poškodovati in plašiti drugih s svojim kričanjem. V sobi ni bilo nikakega pohištva in vse stene so bile popolnoma ravne.

V enem kotu sem opazil malo odprtino, skozi katero podajajo jetniku hrano, kadar je opasno obiskati ga v celici.

Predstavljal sem si, da bi bil jaz sam zaprt v tej jazbini in bival v njem kot človeški izvržek, ki so ga živega položili v to grobnico. Hodil sem molče; nekaj me je davilo v grlu in vsak šum, ki ga je zaznal moj napeti sluh, je povzročal v moji domišljiji tragične predstave.

»Sedaj ti hočem pokazati dvorano, v kateri biva par najbolj nenavadnih blaznikov. To te bo zanimalo.«

Stala sva pred vratmi, izza katerih je bilo slišati mnogo glasov. Stoječ na pragu sem opazil človeka, suhega kot okostnjak, ki je bil zajezdil klop in odskakoval na njej kakor jahač na svoji živali. Z rokami je natezal dozdevne uzde, vihtel bič ter izvajal venomer one gibe in kretnje, s katerimi žokeji vzpodbujajo svoje konje na dirkah k zadnjemu naporu tik pred stebrom zmage. Neprestano je klical s hripavim glasom: »Naprej, metuljček! Metuljček, naprej!« Naš prihod ga ni niti najmanj zmotil pri njegovem poslu. Baje je že celi dve leti jezdaril in tako v svoji blaznosti vedno nanovo preživljal one dirke, ki so mu upropastile premoženje in pamet.

Blizu njega je čepel na tleh starec, tiščal obe pesti na ušesa in dozdevno govoril na telefon ter obenem poslušal odgovore: »Halo! Halo... Kako stoje akcije Rillot?... Kupite tisoč delnic Estrella... da — srednji kurz...« Nato je umolknil, kakor bi poslušal odgovor. Približala sva se mu. Obličje mu je bilo izpačeno od bolesti. — »Izgubljen sem!« je zakričal v ganljivem obupu .»Vse je šlo po vodi. Akcije bakra so padle za tisoč frankov!...«

Doktor Charier mu je jel pomirljivo prigovarjati: Da si bo lahko pridobil svoje nekdanje bogastvo z drugimi spekulacijami.

»Prav imate!« je dejal starec že pomirjen. »Celo vrsto raznih kupčij bom sklenil in v osmih dnevih bom zaslužil ž njimi dve milijardi!...«

In nadaljeval je svoje telefonske razgovore.

Zapustila sva ga in moj prijatelj me je opozoril na mladeniča, ki je nepremično stal pri steni. — Njegov mir in nema nepremičnost sta se čudno odbijala od obnašanja drugih prebivalcev te dvorane, ki so bili vsi neobičajno razburjeni. Izvedel sem, da že dve leti noče niti sesti niti leči. Domišljal si je, da je kip. Nihče ga ni mogel pripraviti do tega, da bi jedel, ker je trdil, da nima ust; prisiljeni so bili, hraniti ga proti njegovi volji skozi nos s pomočjo posebne sonde.

V tem hipu je prihitel strežaj ter obvestil doktorja Chariera, da je dobil neki bolnik tak napad besnosti, da so mu morali obleči prisilni jopič. Šla sva za strežajem in popeljal naju je k postelji, kjer je ležal, oblečen v močno platneno vrečo, blaznik, čegar besnost se je izražala samo še v divjem vpitju. Kričal je besede brez zveze: »Lopovi! Pustite me! Na pomoč! Ukrasti mi hočejo mojo slavo! Ničvredneži! Na pomoč! Dušim se!« Njegove krvave oči in spačene poteze niso imele nič človeškega več na sebi. To je bila divja zver, ki se je krivila v brezsilnem besu. Krvava pena mu je vrela iz ust.

Doktor Charier je opazil mojo bledico ter je naglo odredil, naj prepeljejo bolnika v neko celico; mene pa je spremil na prosto, da bi si opomogel od silnega vtisa, ki ga je napravil name ta strašni prizor.

Priznam, da so bile moje moči pri kraju.

»Kdo je ta človek?« sem vprašal.

»To je eden naših kolegov, doktor Z.«

»Sloviti specijalist za očesne bolezni? Član medicinske akademije in profesor na fakulteti?«

»Da, on sam.«

»Pravili so, da je nekje na deželi, na oddihu?«

»Tako so govorili, da, toda resnica je, da je zblaznel; njegova rodbina ga je morala spraviti v blaznico.«

»Kako je prišlo do tega?«

»Že dalje časa so opažali v njegovem obnašanju čudne posebnosti, ki bi bile že zadostovale za domnevo o njegovi blaznosti; toda vsi so smatrali te pojave kot živčno posledico njegove učenjaške genijalnosti. Njegova zadnja razprava v Akademiji o cepljenju živali je bila tako prenatrpana s fantastičnimi mislimi, da je bila sprejeta brez odpora le vsled ugleda, ki ga je užival v znanstvenem svetu. Njegova okolica se je trudila, da bi prikrila bojazen, ki ji jo je vzbujalo njegovo početje; mnogoštevilni bolniki pa so hodili še nadalje k njemu po nasvete.

Takšen je bil položaj, ko je prišel pred šestimi meseci bogat Amerikanec iz Severa, Mister Gould, ki je bil vsled nekega padca oslepil, v Pariz z namenom, da konzultira slavnega Z. — Zaman je bil obiskal vse najbolj slovite evropske očesne klinike. Vsi specijalisti so mu bili dotlej izjavili, da je njegova slepota neozdravljiva.

»Jaz vas bom izlečil,« mu je zagotovil Z. »Veda je v zadnjem času tako napredovala, da lahko ozdravimo tudi take slučaje, ki so veljali dozdaj kot neozdravljivi. Toda samo jaz znam izvršiti operacijo, ki vam bo povrnila vid.«

Doktor Z. je posadil Amerikanca v naslonjač, ga zaprosil, naj malo počaka ter odšel iz sobe.

Amerikaneč je pozneje pripovedoval, da je čul nekakšen šum, podoben kričanju, v sosednji sobi, mislil pa je, da se tam vrši druga operacija.

Čakal je torej, da se doktor povrne; vznemirjen je bil le v toliko, kolikor je razburjen pač vsak bolnik, ki čaka na operacijo. Končno se je Z. vrnil in se oprostil:

»Vse je pripravljeno. Ne bojte se, hitro bomo gotovi. Hipoma boste zopet zagledali svetlobo solnca, drevje, hiše, modro nebo, in jaz bom prvi očesni zdravnik na svetu, edini, ki vrača slepcem vid.«

Navdušenje, s katerim je izgovoril te besede, je Amerikanca nekoliko osupnilo. Toda ni imel časa razmišljevati o tem. Roke so mu bile v hipu privezane na stol. Tedaj pa ga je dr. Z. surovo, ne da bi ga uspaval, zgrabil za glavo ter mu z naglim sunkom noža izrezal desno oko.

Žrtev je pričela rjoveti od bolesti, od vseh strani so prihiteli ljudje na pomoč. Toda dr. Z. je zavihtel svoj operacijski nož in zapretil, da ž njim ubije vsakega, ki bi ga skušal ovirati pri nadaljevanju operacije. Z velikim naporom so ga končno razorožili. Ko so odstranili vsako nevarnost, so odrešili slepega človeka, čegar obličje je bilo polito s krvjo. Njegovo desno oko je ležalo na tleh. Dve, pred kratkim izdrti očesi pa sta ležali na mizi.

Z. jih je v svoji blaznosti nameraval vstaviti Amerikancu.«

»Toda kako je prišel do teh dveh očes?« sem vzkliknil.

»Spočetka so zaman iskali pojasnila za to okoliščino. Pozneje pa so našli v laboratoriju, ki je bil poleg kabineta, doktorjevega pomočnika, mladega študenta in asistenta v bolnici, ki je ležal iztegnjen na tleh z glavo v mlakuži krvi, ki je tekla iz njegovih skrbno izpraznjenih očesnih duplin...«

Takoj je bila zadeva jasna. Z. mu je siloma nataknil krinko s kloroformom in je potem izvršil na njem stroj strašni čin. —

——

Večerilo se je. Rezek smeh se je razlegal za nama. Okrenil sem se in opazil norca, ki se je pačil skozi rešetko. Iz neznanega vzroka me je prevzel strah, naglo sem zapustil svojega prijatelja ter odhitel k avtomobilu, ki naju je čakal...

Davno sem bil že sredi Pariza, pa se še vedno nisem mogel otresti strahu. Neka fizična muka je neprestano oživljala o meni spomin na vse ono gorje, ki sem ga bil videl v »Peklu«.

Bleščeče in bučno mesto se mi je zdelo kot hinavska in zahrbtna spaka, ki nas neizprosno, proti naši volji, tira v pogibelj in smrt!

Izdajatelj:
dr. Josip Hacin.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

Najboljši šivalni stroj je edino le
Josip Petelinc-a
znamka
Gritzner in Adler
za rodbino, obrt in industrijo
Ljubljana blizu Prešernovega spomenika
Pouk v vezenu brez lačen. Večletna garancija.
Delavnica za popravila
Na veliko Telef. n 913 Na malo

Josip Petelinc, Ljubljana
Na veliko! (blizu Prešernovega spomenika) ob vodi Na malo!
Priporoča potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje, modno blago, pletenine, žepne robce, ščetke, sukanca, toaletno blago.
Telefon 913 Telefon 913

VINOCET
tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.
Zahtevajte ponudbo!
Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.
Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štev. 1a, II. nadstropje.

Popolnoma varno naložite denar v
Ljubljansko posojilnico
r. z. z o. z.
v Ljubljani, Mestni trg štev. 6
ker ima že nad
10,000.000·— Din jamstvene glavnice.
Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje najugodneje.
--- Posojila daje le proti popolni varnosti na vknjižbo in poroštvu. ---